

Omskæring er strafbart

Er du lærer, pædagog, sundhedsplejerske, læge eller sagsbehandler kan du møde familier, hvor der er mistanke om, at piger står for at skulle omskæres eller er blevet det.

Omskæring er strafbart og har du mistanke om, at en pige er akut truet af omskæring, skal du handle som i alle andre tilfælde, hvor der er risiko for akutte overgreb: tal med forældrene og har du stadig mistanke, så kontakt den ansvarlige sagsbehandler. I yderste fald kan en mistanke om omskæring føre til en tvangsanbringelse, mens en allerede udført omskæring kan føre til langvarig fængselsstraf.

Alle professionelle der har mistanke om overgreb mod børn og unge har en forpligtigelse til at handle. Strafferammen for omskæring er fængsel op til seks år, hvilket betoner den alvor lovgivningen betragter omskæring med og dermed skærpes forpligtigelsen.

Hvis du står overfor mistanke om omskæring er det vigtigste at sikre barnet eller den unge kvinde mod overgrebet.

Dette kan enten ske ved at sikre sig viden om, at forældrene ikke har tænkt sig at foretage indgrebet eller ved at kommunen sørger for, at barnet eller den unge placeres et trygt sted.

Hvis du møder et barn eller en ung, der allerede er omskåret, er det vigtigst at sikre, at der drages omsorg for barnet/den unge. Her skal tilbydes både lægeundersøgelse og psykolog-bistand, så de fysiske og psykiske traumer efter omskæringen mindskes.

1. Hvordan kan du identificere situationer, hvor omskæring er en potentiel risiko?

Det er ikke muligt at udforme en tjekliste, der automatisk kan fortælle om en pige står overfor at skulle omskæres. I nogle tilfælde kan man få konkrete oplysninger fra pigen selv eller nærmeste familie. Men i de fleste tilfælde vil en bekymring være baseret på relativ svage mistanker og en kombination af risikofaktorer. Det kan dog være svært, da de fleste familier der planlægger at omskære deres datter ved, at det er forbudt i Danmark. De vil derfor formodentligt holde det skjult for de sociale myndigheder.

Situationer som kan indikere en øget risiko:

- **Familiens etniske baggrund:** Kommer pigen fra et samfund hvor omskæring er udbredt. Det er oftest i afrikanske lande at omskæring finder sted, f.eks. Somalia, Sudan, Etiopien, Sierra Leone
- **Moderens og andre søstres omskæringsstatus:** Er moderen og ældre søstre omskåret, kan det være en indikator på at datteren er i farezone.
- **Hvor gammel er pigen?** Som udgangspunkt omskæres piger i 5-10 års alderen. Det ses dog at variere i eksil. Her kan omskæring både finde sted for nyfødte, men også for giftmodne kvinder, som en forberedelse til ægteskab.
- **Er der planer om at rejse til familiens oprindelsesland?** Ved udlandsrejse af længere varighed, bør man være ekstra opmærksom, da det ofte er i hjemlandet omskæring finder sted. Der kan opstå en øget risiko pga. pres fra familien. I værste fald kan det ske mod forældrenes viden og vilje.

2. Hvordan kan du identificere situationer, hvor omskæring har fundet sted?

Signaler om, at en pige er blevet omskåret, er ikke entydige. Men er der flere tegn på, at et eller andet er galt, bør det føre til en samtale med pigen.

- **At pigen har været fraværende i en længere periode**, f.eks. ved ophold i forældrenes hjemland
- **Langvarige og hyppige toiletbesøg**, pga. problemer med vandladning
- **Øget fravær ved menstruation**. Mange piger som er omskåret kan opleve smertefulde og langvarige menstruationer
- **Tilbagevendende problemer med urin- og underlivsinfektioner**
- **Smerter ved sportsudøvelse**, hvorfor en pige efter omskæring kan ændre adfærd omkring deltagelse i sportsaktiviteter
- **Ændret eller dårligere koncentration**, som følge af smerter og traumer
- **Psyriske forandringer, med trist og indadvendt adfærd**. Det kan være en stor psykisk belastning at skulle holde på en hemmelighed. Desuden kan mange føle sig anderledes og derfor ikke som en del af fællesskabet

3. Handlemuligheder

Ifølge straffelovens § 245 a:

”den, som ved legemsangreb med eller uden samtykke eller på anden måde fjerner kvindelige ydre kønsorganer helt eller delvist, straffes med fængsel indtil 6 år”.

- **Kommunen** har efter serviceloven § 146 pligt til at føre tilsyn med de forhold, som børn eller unge under 18 år lever under.
- **Alle i offentlige hverv** har i følge serviceloven underretningspligt jf. § 153. Man har ikke alene pligt til at handle på vold, vanrøgt eller lemlæstelse, men også når et barn har udækket behov for hjælp og støtte.
- Som **sundhedsplejerske, lærer, pædagog, læge** m.m. betyder det, at man skal rette henvendelse til de sociale myndigheder, hvis man har mistanke om, at en pige står overfor at skulle omskæres i Danmark eller udlandet
- **De sociale myndigheder har ifølge Serviceloven til** opgave at undersøge omstændighederne (§ 50) og tage kontakt til forældrene og finde frem til fornødne foranstaltninger – herunder evt. om politiet skal involveres.
- **Kommunallægen** har sammen med **sundhedsplejersken** pligt til at forbygge, at omskæring finder sted, hvilket blandt andet betyder oplysning til familien, om de sundhedsmæssige og sociale konsekvenser af omskæring.
- **Lærere og pædagoger** er ofte dem der har en særlig indsigt i barnets hverdag. De har derfor mulighed for at registrere hvis der sker skift i et barns adfærd, og kan derfor være yderst vigtig i hele forebyggelsen. Bliver man i tvivl er det derfor hensigtsmæssigt at drøfte en problematik om omskæring med nærmeste

samarbejdspartnere, f.eks. sundhedsplejerske, læge, sagsbehandler, Etnisk Konsulent team eller andre der vurderes som relevante. Så husk at drøfte den bekymring med en kollega, samt at alle institutioner og skoler har en tilknyttet sundhedsplejerske, der har en omfattende viden på området, der kan kontaktes.

4. Gode råd til den nødvendige samtale?

Hvis man som ansat i Københavns kommune står overfor bekymring om at en pige er i risiko for at blive omskåret:

- Bør det i første omgang udmønte sig som information og dialog med forældrene.
- Prøv at etablere tillid med et fælles mål om at sikre det bedste for datteren.
- Et godt råd er, er at vælge en acceptabel tilgang til emnet, f.eks. at tale om sundhed og ikke kultur. Dvs. man kan fokusere på konsekvenserne omkring omskæring af piger.
- Pas på med at angribe forældrene, ved at fortælle at der er noget galt med dem. Det er ikke forældrene der er noget galt med, men praksisen omkring omskæring
- Ikke at sløre budskabet.
- At alle former for indgreb, hvor dele af kønsorganer fjernes er forbudt i Danmark. Det er afgørende at understrege dette overfor forældre, idet opfattelsen af hvornår et indgreb er omskæring kan variere fra land til land.

5. Hvis en pige/kvinde udtrykker behov for hjælp til bearbejdning af fysiske eller psykiske traumer som følge af omskæring

Unge og voksne kvinder, der har været udsat for omskæring kan have livslange både fysiske og psykiske traumer efter overgrebet. De fysiske traumer kan delvist afhjælpes lægeligt, mens de psykiske traumer bør bearbejdes ved hjælp af en psykolog, hvis den omskårne kvinde ønsker dette.

Hvis der er tale om piger under 18 år kan psykologisk støtte ske gennem børnefamilieteamet efter servicelovens § 53, stk. 3 på baggrund af en § 50 undersøgelse.

Hvis man som ansat i Københavns Kommune kommer i kontakt med en kvinde, over 18 år, der giver udtryk for at ønske støtte til bearbejdning i forbindelse med traumer på baggrund af omskæring, skal man støtte og hjælpe kvinden med, at tage kontakt til sin praktiserende læge, der kan henvise kvinden til en psykolog, der er specialiseret inden for området.

6. Hvis du er tvivl? Hvem kan jeg kontakte?

Rådgivning for professionelle kan ske hos:

Etnisk Konsulent Team
Døgntakten
Åboulevard 38
2200 København N
Tlf. 35 37 36 23
www.doegnkontakten.dk

Den Sociale Døgnvagt

Bernstorffsgade 15
1577 København V
Tlf: 33 17 33 333

Foreningen mod Pigeomskæring
Rosenørns Allé 12
1634 København V
Mob.: 40 85 68 30
www.pigeomskaering.dk

Litteraturliste – hvor kan man læse mere

Johansen, R. Elise B (2005): Fra kunnskab til handling,

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/tema/andre/Kjonnslemlestelse/Fra-kunnskap-til-handling.html?id=475442>

Socialministeriet (2003): rapport fra den tværministerielle arbejdsgruppe om kvindelig omskæring

Socialministeriet (2003): Alle har et ansvar,

<http://www.social.dk/netpublikationer/2003/p2ansvar0910/pdf/ansvar.pdf>

Sundhedsstyrelsen (1999): Forebyggelse af omskæring af piger

Århus Kommune (2003): Forebyggelse af kvindelig omskæring